

การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง ที่เรียนเรื่องโยนโสมนสิการ โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาท

วรวิทย์ ประทีป ณ ถลาง*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนรู้ด้วยเทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาท โดยใช้ระเบียบวิธีปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/4 จำนวน 34 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง โยนโสมนสิการ แบบประเมินพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์ และแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์

ผลวิจัยพบว่า 1) จากการประเมินพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์ในครั้งที่ 1 และ 2 นักเรียนทุกคนมีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์เพิ่มขึ้นจากครั้งที่ 1 ร้อยละ 50 ขึ้นไป โดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น จาก 6.50 เป็น 8.94 และจากการประเมินพฤติกรรมในครั้งที่ 3 พบว่า นักเรียน 23 คน หรือร้อยละ 67.65 ของนักเรียนทั้งหมดมีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์เพิ่มขึ้นจากครั้งที่ 2 ร้อยละ 50 ขึ้นไป โดยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มจาก 8.94 เป็น 9.68 และ 2) จากการวัดทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้แบบทดสอบในครั้งที่ 1 และ 2 พบว่า นักเรียนมีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์เพิ่มขึ้นจากครั้งที่ 1 ตั้งแต่ร้อยละ 33.33 – 100 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 1.47 เป็น 3.53 และจากการทดสอบในครั้งที่ 3 พบว่า นักเรียน 25 คน หรือร้อยละ 73.53 มีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์เพิ่มขึ้นจากครั้งที่ 2 ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป โดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น จาก 3.53 เป็น 4.65

คำสำคัญ: ทักษะการคิดวิเคราะห์; โยนโสมนสิการ; วิภาษวาท

*ครูชำนาญการ โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

The Development of Analytical Thinking Skills on Yonisomanasikarn
through Vibhajjavada Thinking Technique of Matthayomsuksa 5 Students
Matthayom Wat Buengthonglang School

Voravit Pradip na Talang*

ABSTRACT

The purpose of this research was to development analytical thinking skills on Yonisomanasikarn through Vibhajjavada thinking technique. The sample consisted of 34 Matthayomsuksa 5/4 students. The research instruments were: 1) lesson plans on Yonisomanasikarn (the practices to the good buddhist); 2) an evaluation form of the behavior on analytical thinking skills; and 3) an analytical thinking skills test. The data were statistically analyzed through mean, standard deviation and the relative development score.

The results of this research were as follows: 1) From the first and second behavioral assessments on analytical thinking skills, all students had relative development scores increase from the first time by 50 percent or more, with the average score increasing from 6.50 to 8.94, and from the behavioral assessment in the 3rd time found that 23 students or 67.65 percent of all students there was an increase in relative development scores from the second time of 50 percent or more, with the average score increasing from 8.94 to 9.68. 2) From the results of measuring analytical thinking skills using the test in first and second time, it was found that students' relative development scores increased from the first time from 33.33 - 100 percent, with the average score increasing from 1.47 to 3.53. As for the results of the third time test, it was found that 25 students, or 73.53 percent, had relative development scores increased from the second time by 50 percent or more, with the average score increasing from 3.53 to 4.65.

Keywords: The Development Analytical Thinking; Yonisomanasikarn; Vibhajjavada

*Professional Level Teachers, Matthayom Wat Buengthonglang School, The Secondary Educational Service Aera Office Bangkok 2

Received: 20 March 2023/ Revised: 11 April 2023/ Accepted: 30 December 2023/ Published online: 30 December 2023

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากผลการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 พบว่า ผลการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีขึ้นไป แต่เมื่อพิจารณาโดยละเอียดตามตัวชี้วัดและผลการประเมินด้านพฤติกรรม พบว่า ผลการประเมินในประเด็นที่เน้นการวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนมีความสามารถอยู่ในระดับพอใช้ และทักษะการสื่อสารอยู่ในระดับพอใช้ อีกทั้งผลดังกล่าวยังไม่สะท้อนถึงการที่นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปสู่การวิเคราะห์ค้นหาสาเหตุในสถานการณ์ต่าง ๆ นำไปสู่การเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบเดิมนั้นมุ่งเน้นการเรียนรู้เชิงเนื้อหาและการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มกับเพื่อนภายในห้องเป็นสำคัญ แต่ยังขาดกระบวนการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การพิจารณาในการลำดับขั้นตอนขององค์ความรู้และทักษะการนำเสนอสิ่งที่ตนเองได้คิดค้นเรียนรู้เพื่อเผยแพร่แลกเปลี่ยนเชิงวิชาการนำไปสู่การสร้างประสบการณ์ที่หลากหลาย และรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีเหตุผล ซึ่งการคิดแบบวิภาษวาทกรรม เป็นวิธีคิดที่มีความน่าสนใจและมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการฝึกฝนเพื่อพัฒนานักเรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นวิธีที่สะท้อนให้นักเรียนเกิดการพัฒนาตนเองทั้งในด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความสามารถใช้ความคิดตัดสินใจแยกแยะผิดชอบชั่วดี และความสามารถในการสื่อสาร ส่งผลให้บุคคลอื่นฟังแล้วเกิดความเข้าใจ ซึ่งการคิดแบบวิภาษวาทเป็นกระบวนการคิดที่มุ่งเน้นให้เกิดกระบวนการตอบคำถามจากข้อสงสัยหรือประเด็นปัญหาโดยแยกแยะองค์ประกอบอย่างละเอียด มีนัยยะของการแยกแยะแจกแจงส่วนประกอบและการกล่าวถึงประเด็นที่ให้คุณให้โทษ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์, 2562, น. 654) โดยวิธีการคิดแบบวิภาษวาท คือ วิธีการจัดการเพื่อพัฒนาระบบการคิดผ่านหลักธรรมที่ประกอบด้วย “วิภาษ” คือ การแยกแยะประเด็นอย่างมีเหตุผล ใช้วิจารณ์ญาณประกอบการคิด และ “วาท” คือ การพูดสื่อสารถ่ายทอดออกมาอย่างเป็นระบบ ลำดับขั้นตอนและมีทักษะในการสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้รับฟัง

จากภาพรวมปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำประเด็นจากข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอน EQFS Model (วรวิทย์ ประทีป ณ ถลาง, 2564, น. 90) ที่มีพื้นฐานการออกแบบและพัฒนาโดยมุ่งเน้นการพัฒนาพฤติกรรม กระบวนการการเข้าสู่สังคม การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และทักษะการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดมาเพิ่มเติมเทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาทเพื่อประกอบประเด็นจากการที่ตนเองได้คิดวิเคราะห์ แยกแยะ ให้คุณค่า โดยรูปแบบการสอนดังกล่าวนั้นผ่านการทดลองและปรับปรุงพัฒนามาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีการศึกษา 2562 จนถึงปัจจุบัน โดยรูปแบบดังกล่าวนี้ใช้แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ในการดำเนินการออกแบบและพัฒนามาบนแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์และความสามารถของตนเอง และใช้กระบวนการทางสังคมสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ประกอบกับการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายจากสถานการณ์จริงมาเป็นประเด็นสำคัญของนักเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเทคนิคการใช้วิธีคิดแบบวิภาษวาทเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่คงทนของนักเรียนในรายวิชาพระพุทธศาสนาผ่านการปรับประยุกต์การออกแบบกิจกรรมผ่านรูปแบบการเรียนรู้ EQFS Model ข้างต้น

จากแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ต้องการในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง ที่เรียน เรื่อง โยนิโสมนสสิการ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาท ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของนักเรียนสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะนักเรียนในอนาคตและสร้างให้นักเรียนเกิดความสามารถในการมีเป้าหมายเป็นนักคิดและนักพัฒนาที่เหมาะสมในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาท
2. เพื่อวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาท

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาท หมายถึง เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดอย่างเป็นลำดับขั้นตอนอันประกอบไปด้วย

1. การศึกษาเนื้อหาประเด็นปัญหาที่ตนเองมีความสนใจ
2. การตั้งคำถามชวนคิดให้เกิดประเด็นสงสัยผ่านการจำแนกเรื่องราว
3. มุ่งส่งเสริมการจัดลำดับความสำคัญของประเด็น
4. สืบสาวหาเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหา
5. การจำแนกเรื่องราวเพื่อมุ่งพัฒนาตามเหตุปัจจัย
6. แสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหา
7. ตอบโจทย์ข้อสงสัยผ่านการคิดอย่างเป็นขั้นตอนผ่านการนำเสนอบอกเล่าถ่ายทอดผ่านการพูดหรือสื่อความตามความต้องการของนักเรียน

ทักษะการคิดวิเคราะห์ หมายถึง กระบวนการคิดที่เกิดจากกระบวนการใช้องค์ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์จากการศึกษา มาใช้อย่างเป็นระบบในการจำแนก ระบุสาเหตุ คาดคะเนผลกระทบ อธิบายพฤติกรรม อันมาจากการกระทำของบุคคลต่าง ๆ จากการศึกษาสถานการณ์ที่เป็นประเด็นศึกษา นำไปสู่การตกผลึกใช้ในการดำเนินชีวิตและเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในวิธีการคิดแบบวิภาษวาท

วิธีการดำเนินการวิจัย

แนวคิด/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (ทิสนา แชมมณี, 2560, น. 96) เป็นแนวคิดที่มีความเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการพัฒนาองค์ความรู้และความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัสของนักเรียนและมีปฏิสัมพันธ์การคิดเชื่อมโยงองค์ความรู้โดยใช้เหตุผลเปรียบเทียบตรวจสอบความรู้เก่าและใหม่ เพื่อเกิดการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองสร้างองค์ความรู้ใหม่และเกิดความสำเร็จอย่างยั่งยืน

วิธีคิดแบบวิภาษวาท (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์, 2562, น. 635) เป็นวิธีการจัดการเพื่อการพัฒนากระบวนการคิดผ่านหลักธรรมที่ประกอบด้วย “วิภาษ” คือ การแยกแยะประเด็นอย่างมีเหตุผลใช้วิจารณ์ญาณประกอบการคิด และ “วาท” คือ การพูดสื่อสารถ่ายทอดออกมาอย่างเป็นระบบ ลำดับขั้นตอนและมีทักษะในการสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้รับฟัง

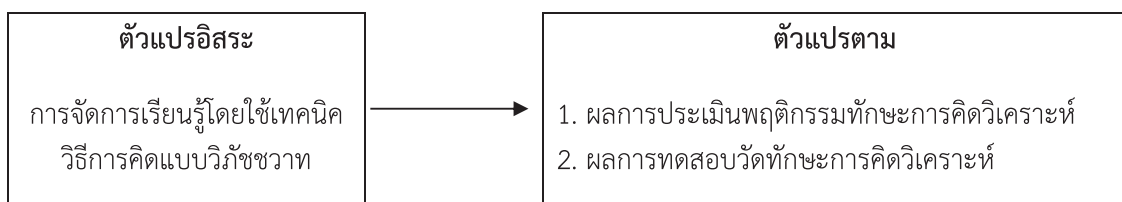
ทักษะการคิดวิเคราะห์ (สุนทร สันธพานนท์ และคณะ, 2562, น. 31) หมายถึง การคิดที่สามารถจำแนกแยกแยะข้อมูลหรือวัตถุสิ่งของต่าง ๆ หรือเรื่องราวเหตุการณ์ออกเป็นส่วนย่อยตามหลักการหรือเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อค้นหาความจริง หรือความสัมพันธ์ที่แฝงอยู่ จนกว่าจะปรากฏข้อเท็จจริง ประกอบกับเป้าหมายทางความคิดที่นำไปสู่ข้อสรุปและนำไปประยุกต์ใช้

ความเกี่ยวเนื่องของทักษะการคิดวิเคราะห์กับวิธีการคิดแบบวิภาษวาท

เนื่องจากทักษะการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ทักษะกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ สามารถแตกประเด็นลำดับเหตุการณ์หรือเรื่องราวได้อย่างมีองค์ประกอบที่สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ หลักการ ความสัมพันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและความหมายของการคิดแบบวิภาษวาทนั้นเป็นไปในลักษณะเดียวกัน โดยเพิ่มเติมประเด็นการสื่อสารถ่ายทอดออกมาเพื่อสร้างความเข้าใจต่อสาธารณะผ่านช่องทางการพูด หรือสื่อสารที่เป็นไปตามช่วงเวลาหรือยุคสมัย จึงสะท้อนให้เห็นว่าทั้งสองประเด็นมีความเกี่ยวเนื่องกันในเชิงความหมายและพฤติกรรม ที่อยู่ภายใต้หลักคิดโยนิโสมนสิการที่เป็นหลักธรรมสำคัญที่นักเรียนต้องเรียนรู้เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ต่อยอดทางการศึกษา และสามารถต่อยอดต่อการใช้ชีวิตของนักเรียนได้ในอนาคต ซึ่งสะท้อนผ่านการแสดงออกทางพฤติกรรมและการวัดผลผ่านการทดสอบจากแบบทดสอบที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการสังเคราะห์องค์ความรู้ในด้านการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ โดยเฉพาะเทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาท จากพุทธธรรม (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์, 2562, น. 635) และการให้ความหมายของเอกสารที่เกี่ยวข้องร่วมกับการให้ความหมายจากการสัมภาษณ์พระสงฆ์ที่มีความรู้ทางด้านภาษาบาลีเปรียญธรรม พร้อมกับศึกษาเทคนิคการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิควิธีดังกล่าว เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้อย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายของสาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้ออกแบบไว้

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลการประเมินพฤติกรรมการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาทะมีพัฒนาการที่สูงขึ้น
2. ผลการทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาทะมีพัฒนาการที่สูงขึ้น

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งผู้วิจัยได้ทดลองจากกลุ่มเป้าหมาย นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/4 โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง จำนวน 34 คน จากนั้นดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และสังเกตประเมินจากพฤติกรรมด้วยแบบประเมินพฤติกรรมการคิดวิเคราะห์ และให้นักเรียนทำทดสอบโดยแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ในทุกครั้งหลังเรียนโดยมีลำดับขั้นตอน โดยใช้แนวทางจากการวางแผนการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ PAOR (พลธร ทุมมาพันธ์, 2564, น. 30) ดังนี้

การวางแผนก่อนการดำเนินการวิจัย PAOR

1. ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาจากการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนพบว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนในประเด็นการตอบคำถามที่เน้นการวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนมีความสามารถอยู่ในระดับพอใช้ อีกทั้งยังไม่สะท้อนถึงการที่นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปสู่การวิเคราะห์สาเหตุที่มาในสถานการณ์ต่าง ๆ และเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา จากนั้นผู้วิจัยได้นำปัญหาเหล่านี้มาจัดลำดับความสำคัญของปัญหาโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ปัญหาจากชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ในการเก็บประเด็นปัญหาที่มีร่วมกัน โดยความร่วมมือจากครูที่สอนนักเรียนในระดับชั้นดังกล่าว จำนวน 4 คน จากนั้นเลือกประเด็นปัญหาพบว่าปัญหาที่มีตรงกันคือปัญหาของนักเรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์
2. ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ จัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาทะเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ โดยดำเนินการให้เป็นไปตามกระบวนการวิเคราะห์หลักสูตร เป้าหมายของการจัดการศึกษา สมรรถนะที่นักเรียนพึงมีในศตวรรษที่ 21 จากนั้นดำเนินการเสนอต่อผู้เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาความเหมาะสมสอดคล้องของเนื้อหา
3. ผู้วิจัยออกแบบเครื่องมือการประเมินพฤติกรรมการคิดวิเคราะห์และแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ จากนั้นดำเนินการเสนอต่อผู้เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหา จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์เครื่องมือและนำไปปรับปรุง

ประชากรและกลุ่มเป้าหมายการวิจัย

ประชากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาทะ โดยเลือกนักเรียนที่เสนอผลการวิจัยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/4 โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง จำนวน 34 คน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงจากการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาความจำเป็นในการพัฒนานักเรียนด้วยรูปแบบและวิธีการดังกล่าว

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง โยนิโสมนสิการ จำนวน 3 ชั่วโมง ที่ออกแบบโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาท

2. แบบประเมินพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวน 5 พฤติกรรม

3. แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์แบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 5 ข้อ

โดยมีการสร้างด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง การปฏิบัติเป็นชาวพุทธที่ดี ที่ออกแบบโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาท ผู้วิจัยได้ออกแบบดำเนินการจากการวิเคราะห์หลักสูตร สร้างแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และนำรูปแบบวิธีการสอน EQFS Model มาเป็นลำดับขั้นตอนในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ควบคู่กับการออกแบบเทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาท 7 วิธีการมาช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ในตลอดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และออกแบบแนวทางการประเมินผลการเรียนรู้ทั้งในมิติมาตรฐาน ตัวชี้วัด และทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยพฤติกรรมวิธีการคิดแบบวิภาษวาท จำนวน 3 แผนการจัดการเรียนรู้ และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเหมาะสมสอดคล้องของเนื้อหา

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง โยนิโสมนสิการ (หลักคิดแบบวิภาษวาท) จำนวน 1 ชั่วโมง แผนนี้จะเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจต่อบรรยากาศของแนวคิด วิธีการคิด และความหมายความเป็นของหลักคิดวิภาษวาท ผ่านการฝึกประสบการณ์การคิดขั้นพื้นฐาน โดยครูเป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในชั้นเรียนและหลังเลิกเรียนผ่านช่องทางออนไลน์

1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง โยนิโสมนสิการ (การคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ) จำนวน 1 ชั่วโมง แผนนี้จะเป็นกิจกรรมที่ครูส่งเสริมแนวทางการฝึกฝนการคิดด้วยวิธีคิดวิภาษวาทให้กับนักเรียน และใช้รูปแบบวิธีการแยกแยะองค์ประกอบซึ่งเป็นหนึ่งในวิธีคิดของโยนิโสมนสิการและเป็นวิธีย่อยแบบหนึ่งในการคิดแบบวิภาษวาทในด้านการจำแนกองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อพิจารณาและทำความเข้าใจต่อข้อมูลที่ได้รับเป็นประเด็นในการศึกษาในชั้นเรียนและช่องทางออนไลน์

1.3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง มารยาทสังคมไทย จำนวน 1 ชั่วโมง แผนนี้เป็นการนำองค์ความรู้ที่มีจากวิธีการคิดแบบวิภาษวาทมาเป็นฐานในการตอบคำถามปัญหา พัฒนาการ ข้อเสนอแนะ และพฤติกรรมของคนในสังคม ต่อการแสดงออกทางมารยาทสังคมไทยในมิติวัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี ที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของชาติ อย่างเป็นเหตุเป็นผล สะท้อนถึงการมีทักษะการคิดวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ และสามารถถ่ายทอดเผยแพร่ให้กับผู้ฟังนอกเหนือจากเพื่อนในชั้นเรียนให้เกิดความเข้าใจได้

2. แบบประเมินพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวน 5 พฤติกรรม โดยผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ความหมายของหลักคิดแบบวิภาษวาทและทักษะของนักเรียนเรียนในศตวรรษที่ 21 มาเป็นพื้นฐานในการออกแบบประเมินเพื่อวัดทักษะทางด้านการคิดแบบวิภาษวาทที่เหมาะสมแก่นักเรียนในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับการวิเคราะห์แนวทางการประเมินผลของนักเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551 เพื่อเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบไปด้วย ผู้เชี่ยวชาญในสาระการเรียนรู้ด้านพระพุทธศาสนา ผู้เชี่ยวชาญในด้านการวัดและประเมินผล และผู้เชี่ยวชาญในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางสังคมศึกษาเพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จากนั้นนำผลการประเมินไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา IOC อยู่ที่ 1.00 และนำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้วิเคราะห์

3. แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์แบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 5 ข้อ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์แนวทางการประเมินและวัดผลจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และจัดทำเป็นแบบทดสอบวิเคราะห์สถานการณ์ตัวอย่างแบบมีตัวเลือก 4 ตัวเลือก จากนั้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบไปด้วย ผู้เชี่ยวชาญในสาระการเรียนรู้ด้านพระพุทธศาสนา ผู้เชี่ยวชาญในด้านการวัดและประเมินผล และผู้เชี่ยวชาญในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางสังคมศึกษาเพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จากนั้นนำผลการประเมินไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา IOC อยู่ที่ 1.00 และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมแบบทดสอบให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากนั้นนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) ที่ยอมรับได้ โดยเลือกข้อที่มีค่าความยากง่ายอยู่ในระหว่าง 0.20 - 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ในแต่ละข้อได้ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป จากนั้นหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) KR-20 ได้เท่ากับ 0.92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การออกแบบและวางแผนการดำเนินการตามวงจร PAOR จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง ที่เรียนเรื่อง โยนิโสมนสิการ โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาท เป็น PAOR 3 วงจร ดังนี้

วงจรที่ 1

ขั้นวางแผน Plan

ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมก่อนการเรียนรู้รายบุคคล เพื่อดำเนินการจัดกิจกรรมการสอนให้เกิดความเหมาะสม และดำเนินการสอบถามวัดภูมิรู้เบื้องต้นในเรื่องของหลักโยนิโสมนสิการจากที่ตนเคยเรียนมา

ขั้นปฏิบัติการ Act

ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ในสัปดาห์ที่ 1 เรื่อง โยนิโสมนสิการ (หลักคิดแบบวิภาษวาท) โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการถามตอบตลอดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้น Observe

ผู้วิจัยดำเนินการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและประเมินผลผ่านแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวน 5 พฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอในชั่วโมงเรียน และให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวน 5 ข้อ หลังการเรียนรู้

ขั้น Reflect

ผู้วิจัยนำผลการประเมินพฤติกรรมและผลการทดสอบของนักเรียนมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่าผลการประเมินพฤติกรรมในครั้งที่ 1 มีผลคะแนนเกินร้อยละ 50 แต่เมื่อทดสอบผ่านแบบทดสอบพบว่านักเรียนมากกว่าร้อยละ 50 ยังมีผลสอบไม่ผ่านเกณฑ์

วงจรที่ 2

ขั้นวางแผน Plan

ผู้วิจัยปรับปรุงแนวทางลำดับขั้นตอนจากการวัดและประเมินผลในวงจรแรกสู่การส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดและเปิดกรอบโอกาสในการตอบคำถามเพื่อพัฒนาตนเองยิ่งขึ้นของนักเรียน

ขั้นปฏิบัติการ Act

ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ในสัปดาห์ที่ 2 เรื่อง โยนิโสมนสิการ (การคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ) โดยส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีซักถาม-ตอบ และเสนอแนวคิดเพิ่มเติมตลอดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้น Observe

ผู้วิจัยดำเนินการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและประเมินผลผ่านแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวน 5 พฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอในช่วงเรียน และให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวน 5 ข้อ หลังการเรียนรู้

ขั้น Reflect

ผู้วิจัยนำผลการประเมินพฤติกรรมและผลการทดสอบของนักเรียนมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่าผลการประเมินพฤติกรรมและผลการทดสอบผ่านแบบทดสอบในครั้งที่ 2 มีผลคะแนนเกินร้อยละ 50

วงจรที่ 3

ขั้นวางแผน Plan

ผู้วิจัยกับครูร่วมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกันปรับปรุงแนวทางที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ

ขั้นปฏิบัติการ Act

ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ในสัปดาห์ที่ 3 เรื่อง มารยาทสังคมไทย โดยกิจกรรมในครั้งนี้ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ มีการใช้องค์ความรู้จากแนวคิดที่ได้รับการศึกษาจากหลักโยนิโสมนสิการเป็นพื้นฐานในการตอบคำถามแนวคิดเพิ่มเติมตลอดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้น Observe

ผู้วิจัยดำเนินการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและประเมินผลผ่านแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวน 5 พฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอในช่วงเรียน และให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวน 5 ข้อ หลังการเรียนรู้

ขั้น Reflect

ผู้วิจัยนำคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียนรายบุคคลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์

หลังจากผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามวงจร PAOR ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาสรุปผลและตอบคำถามรายงานการวิจัยและได้นำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการจัดบันทึก สรุปรวบรวมคะแนนจากแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์ และกรอกผลคะแนนจากแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ จัดระบบข้อมูล

และจัดการตามสถิติที่ใช้ในการวิจัยและดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบการวิจัยปฏิบัติการ และนำไปเข้าสู่โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ผลของข้อมูล จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอในลำดับต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณอันประกอบด้วย

1. สถิติวิเคราะห์ข้อมูลโดยทั่วไปใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ของคะแนนที่ได้จากแบบการประเมินพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์และที่ได้จากแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์

2. สูตรการคิดคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2554, น. 266 – 267)

$$GS = \frac{(Y - X)}{(F - X)} \times 100$$

เมื่อ	GS (%)	หมายถึง คะแนนร้อยละของพัฒนาการของนักเรียน (คิดเป็นร้อยละ)
	F	หมายถึง คะแนนเต็มของการวัดในครั้งแรกและครั้งหลัง
	X	หมายถึง คะแนนการวัดครั้งแรก
	Y	หมายถึง คะแนนการวัดครั้งหลัง

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/4 มีพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่สูงขึ้นทั้งในด้านของการประเมินพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์จากแบบประเมินฯ และการวัดทักษะการคิดวิเคราะห์จากแบบทดสอบ ฯ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ดังนี้

1. เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์ในครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 พบว่ามีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ที่เพิ่มขึ้น จำนวนทั้งสิ้น 34 คน และทุกคนมีพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นจากเดิมตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป โดยมีคะแนนเฉลี่ยของห้องเรียนที่สูงขึ้นจาก 6.50 เป็น 8.94 เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินพฤติกรรมในครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 มีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ที่เพิ่มขึ้น รวมจำนวน 23 คน โดยทุกคนที่มีพัฒนาการที่จะมีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์เพิ่มขึ้นจากเดิมตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 67.65 ของนักเรียนทั้งหมด และผู้ที่ไม่มีความพัฒนาการสัมพัทธ์ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 32.35 ของนักเรียนทั้งหมดซึ่งประกอบไปด้วยนักเรียนที่ได้คะแนนเต็มในครั้งที่ 2 และ 3 จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 20.59 ของนักเรียนทั้งหมด และมีคะแนนเฉลี่ยของห้องเรียนที่สูงขึ้นจาก 8.94 เป็น 9.68

ตาราง 1 เปรียบเทียบผลการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนที่เรียน เรื่อง โยนโสมนสิการ โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาทที่สะท้อนถึงทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนด้วยแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการคิดแบบวิภาษวาทในครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 ครั้งที่ 3 และคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์

เลขที่	คะแนนเต็ม	วัดผล ครั้งที่ 1	วัดผล ครั้งที่ 2	คะแนนพัฒนาการ สัมพัทธ์	วัดผล ครั้งที่ 3	คะแนนพัฒนาการ สัมพัทธ์
1	10	6	8	50	9	50
2	10	6	9	75	9	0
3	10	5	8	60	9	50
4	10	5	8	60	9	50
5	10	5	8	60	9	50
6	10	7	9	66.67	10	100
7	10	6	9	75	10	100
8	10	5	8	60	10	100
9	10	7	9	66.67	10	100
10	10	6	9	75	10	100
11	10	7	9	66.67	10	100
12	10	6	8	50	10	100
13	10	7	9	66.67	10	100
14	10	7	9	66.67	10	100
15	10	7	9	66.67	10	100
16	10	6	8	50	9	50
17	10	7	9	66.67	9	0
18	10	6	9	75	10	100
19	10	7	10	100	10	0
20	10	7	9	66.67	10	100
21	10	7	10	100	10	0
22	10	8	10	100	10	0
23	10	7	9	66.67	10	100
24	10	7	9	66.67	10	100
25	10	7	10	100	10	0
26	10	7	9	66.67	10	100
27	10	6	9	75	10	100
28	10	7	9	66.67	9	0
29	10	6	8	50.00	9	50
30	10	7	10	100	10	0
31	10	8	10	100	10	0
32	10	6	8	50	9	50
33	10	6	9	75	9	0
34	10	7	10	100	10	0
คะแนนเฉลี่ย $\bar{X}$		6.50	8.94		9.68	
ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)		0.79	0.69		0.47	

2. เมื่อเปรียบเทียบผลการทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์ในครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 พบว่า คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ที่เพิ่มขึ้น จำนวนทั้งสิ้น 34 คน มีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ตั้งแต่ร้อยละ 33.33 - 100 โดยมีคะแนนเฉลี่ยของห้องเรียนสูงขึ้นจาก 1.47 เป็น 3.53 เมื่อเปรียบเทียบผลการทดสอบในครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 มีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ที่เพิ่มขึ้นจำนวน รวมจำนวน 25 คน โดยทุกคนที่มีพัฒนาการที่จะมีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์เพิ่มขึ้นจากเดิมตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 73.53 ของนักเรียนทั้งหมด และผู้ที่ไม่มีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 26.47 ของนักเรียนทั้งหมด ซึ่งประกอบไปด้วยนักเรียนที่ได้คะแนนเต็มในครั้งที่ 2 และ 3 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.82 ของนักเรียนทั้งหมด และมีคะแนนเฉลี่ยของห้องเรียนที่สูงขึ้นจาก 3.53 เป็น 4.65

ตาราง 2 เปรียบเทียบผลการทดสอบของนักเรียนที่เรียนเรื่องโยนิโสมนสิการโดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาทของนักเรียนด้วยแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการคิดแบบวิภาษวาทในครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 ครั้งที่ 3 และคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์

เลขที่	คะแนนเต็ม	วัดผล ครั้งที่ 1	วัดผล ครั้งที่ 2	คะแนนพัฒนาการ สัมพัทธ์	วัดผล ครั้งที่ 3	คะแนนพัฒนาการ สัมพัทธ์
1	5	1	3	50	5	100
2	5	2	5	100	5	0
3	5	1	3	50	4	50
4	5	1	4	75	4	0
5	5	1	3	50	5	100
6	5	1	3	50	5	100
7	5	1	3	50	5	100
8	5	1	3	50	5	100
9	5	1	5	100	5	0
10	5	2	4	66.67	5	100
11	5	2	3	33.33	4	50
12	5	1	4	75	5	100
13	5	1	4	75	4	0
14	5	1	3	50	5	100
15	5	1	4	75	5	100
16	5	1	3	50	5	100
17	5	1	3	50	3	0
18	5	2	3	33.33	5	100
19	5	2	3	33.33	5	100

ตาราง 2 (ต่อ)

เลขที่	คะแนนเต็ม	วัดผล ครั้งที่ 1	วัดผล ครั้งที่ 2	คะแนนพัฒนา การสัมพัทธ์	วัดผล ครั้งที่ 3	คะแนนพัฒนา การสัมพัทธ์
20	5	2	3	33.33	4	50
21	5	2	4	66.67	4	0
22	5	2	3	33.33	4	50
23	5	1	4	75	4	0
24	5	2	5	100	5	0
25	5	2	3	33.33	5	100
26	5	2	4	66.67	5	100
27	5	1	4	75	5	100
28	5	2	3	33.33	5	100
29	5	1	4	75	5	100
30	5	2	4	66.67	4	0
31	5	2	3	33.33	5	100
32	51		47	55		100
33	52		3	33.33	5	100
34	52		3	33.33	5	100
คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)		1.47	3.53		4.65	
ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)		0.51	0.66		0.54	

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาท พบว่านักเรียนมีพัฒนาการทักษะการคิดวิเคราะห์ที่สูงขึ้น โดยพิจารณาจากค่าคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ที่เพิ่มขึ้นทั้งในด้านการประเมินเชิงพฤติกรรมคำตอบคำถามในชั้นเรียนหรือการแสดงออกอื่น ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงการใช้กระบวนการคิดแบบวิภาษวาทที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์ และการทำแบบทดสอบเพื่อวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการการคิดแบบวิภาษวาทในนักเรียนโดยส่วนใหญ่มีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์สูง ตั้งแต่ร้อยละ 33.33 จนถึงร้อยละ 100 แต่ในการประเมินจะพบว่านักเรียนบางส่วนที่มีระดับคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ที่ 0 โดยมีสาเหตุมาจากหลายประการ ประกอบด้วย นักเรียนมีคะแนนการประเมินหรือการทดสอบเต็มตั้งแต่แรกแล้ว ซึ่งคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์สามารถสะท้อนให้เห็นความสามารถทางทักษะการคิดวิเคราะห์ที่คงทน หรือบางกลุ่มยังมีคะแนนที่ยังไม่เต็ม ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของพฤติกรรมหรือนำเสนอ พุดคุยในชั้นเรียนหรือการทดสอบ ซึ่งเป็นประเด็นที่สามารถ

นำไปพัฒนาต่อยอดให้ดียิ่งขึ้น แสดงให้เห็นความแตกต่างและความหลากหลายของนักเรียนและเป็นผลการประเมินที่แสดงให้เห็นว่าทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการคิดเชื่อมโยง ทักษะการนำเสนอและปรับปรุงแลกเปลี่ยนความคิดเป็นทักษะที่สำคัญก่อให้เกิดสมรรถนะของผู้เรียนที่เหมาะสมในศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวนี้เป็นไปตามการให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ โดย วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนา (2562, น. 1) ได้ให้ความหมายของทักษะของการคิดวิเคราะห์ คือ การจำแนกแยกแยะอย่างมีเหตุผล การอภิปรายที่รวมไปถึงขั้นสรุปผลข้อมูล และสามารถนำข้อมูลไปใช้พัฒนาในการจัดการองค์ความรู้ ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการเรียนรู้อย่างยั่งยืน และการให้ความหมายของการคิดแบบวิภาษวาทของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (2562, น. 635) ได้ให้ความหมายของคำว่าวิภาษ คือการแยกแยะแตกประเด็นอย่างมีเหตุผลและวาทะคือการสื่อสารพูดจาอย่างเป็นระบบมีลำดับขั้นตอน ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาศักยภาพและตอบโต้ภัยต่อเป้าหมายของการวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับ รัชฎาดา พรหมสร (2561, น. 137) ที่กล่าวถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีรูปแบบจากการใช้ทฤษฎีแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ มาเป็นพื้นฐานในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการพัฒนางานด้วยตนเอง นำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และเพิ่มสัมฤทธิ์ให้สูงขึ้น อีกทั้งสอดคล้องกับ พระมหาอรุณพล จอมมงคล และ ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ (2557, น. 107) ที่สะท้อนให้เห็นความแตกต่างในการจัดการเรียนรู้โดยใช้บล็อกตามวิธีคิดแบบวิภาษวาท มีพัฒนาการสัมพัทธ์ที่แตกต่างกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อีกทั้งสอดคล้องกับ สังเวียน จรเกษ และ นิลมนี พิทักษ์ (2556, น. 188) ที่สะท้อนว่าทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนมากกว่าร้อยละ 80 เกิดจากการพัฒนาโดยกระบวนการพัฒนาที่ใช้หลักโยนิโสมนสิการ ในส่วนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีพัฒนาการที่สูงขึ้นจากการใช้วิธีการคิดแบบโยนิโสมนสิการเป็นหลักในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งสามารถสร้างความรู้และความเข้าใจของนักเรียนผ่านเกณฑ์ รวมไปถึงสอดคล้องกับข้อเสนอของ วรวิทย์ ประทีป ณ ถลาง (2564, น. 89-100) ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยวิธีการจัดการเรียนรู้ EQFS Model พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยรูปแบบวิธีการดังกล่าวสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ โดยข้อเสนอที่เสนอแนะให้มีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายมากกว่ากระบวนการสอบเพื่อสร้างทักษะกระบวนการคิดและการนำหลักการปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทที่ดีไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยในเรื่องนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และการต่อยอดสื่อเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการคิดแบบวิภาษวาทที่เป็นส่วนหนึ่งของหลักโยนิโสมนสิการและเป็นการสร้างให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์และกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ซึ่งเป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีสมรรถนะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้และเทคนิควิธีการคิด และเทคนิควิธีการประเมินที่หลากหลายมากกว่าเดิม เพื่อสะท้อนกระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนอย่างแท้จริง และเป็นการพัฒนากระบวนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- ทิตินา แคมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- พลรพี ทุมมาพันธ์. (2564). *การวิจัยเพื่อการเรียนรู้ มองมุมใหม่ในบริบทหลักสูตรฐานสมรรถนะ*. สมุทรปราการ: โอเดียบอกซ์.
- พระมหาอรศพล จอมมงคล และ ปราวีณยา สุวรรณรัฐโชติ. (2557). พัฒนาการทักษะการตั้งกระทู้ธรรมของสามเณรโดยใช้บล็อกตามวิธีคิดแบบวิภาษวาท. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา (OJED)*, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 9, 4 (ตุลาคม - ธันวาคม): 107-121.
- ภัชญาดา พรหมศร. (2561). การพัฒนาบทเรียนบนเว็บตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง คอมพิวเตอร์ในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ*, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 13, 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม): 137-146.
- วรวิทย์ ประทีป ณ ถลาง. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบกิจกรรม การพัฒนามารยาทไทยสำหรับนักเรียน (EQFS Model). *วารสารคุรุสภาวิทยาสาร*, สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2, 3 (กันยายน - ธันวาคม): 89-100.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล. (2562). *การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2554). *ทฤษฎีการประเมิน*. พิมพ์ครั้งที่ 18 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2562). *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย*. (พิมพ์ครั้งที่ 55). ฉบับข้อมูลคอมพิวเตอร์: <https://www.watnyanaves.net/>
- สังเวียน จรเกษ และ นิลมณี พิทักษ์. (2556). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยการคิดแบบโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับมัธยมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์, ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 7, 1 (มกราคม - มีนาคม): 188-197.
- สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2562). *หลากหลายวิธีสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพเยาวชนไทย*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพรินติ้ง.